

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยตามสภาพการณ์ปัจจุบัน กำลังอยู่ในสภาวะที่กำลังพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา สังคม เศรษฐกิจ และด้านการเมือง ทั้งนี้ เพื่อที่จะเร่งยกระดับความเจริญให้ทันอารยะประเทศทั้งหลาย กล่าวคือมุ่งที่จะให้พลเมืองของประเทศมีความอยู่ดีกินดี มีรายได้ในอัตราเฉลี่ยเป็นรายหัวสูง มีความสามัคคีกลมเกลียวและความสงบสุขเกิดขึ้นในประเทศชาติ ซึ่งนับว่าสิ่งเหล่านี้เป็นยอดปรารถนาของประเทศที่กำลังพัฒนาทุกประเทศ การศึกษานับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของการพัฒนา ซึ่งจะต้องพัฒนาควบคู่กันไปพร้อมกับการพัฒนาการด้านต่าง ๆ เพราะการศึกษาเป็นองค์ประกอบอันสำคัญในการพัฒนากำลังคน อันเป็นผลต่อการสร้างบูรณาการทางการเมือง ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และความเป็นปึกแผ่นของสังคม และถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศที่กำลังพัฒนา และอยู่ในสภาพที่ขาดแคลนกำลังคนที่มีคุณภาพเป็นจำนวนมาก^๑ จะเห็นได้ว่ากำลังคนมีบทบาทที่สำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของชาติอย่างมาก ประเทศที่มีระดับการศึกษาต่ำ แม้วางจะมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เพียงใดก็ตาม รายได้ประชากรในชาติก็จะต่ำไปด้วย เพราะขาดกำลังคนที่จะนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ^๒

^๑ วิจิตร ศรีสอาน, "สภาพปัจจุบันและความต้องการทางการศึกษาของประเทศไทย"
ศูนย์ศึกษา, ๖(พฤศจิกายน, ๒๕๑๑), หน้า ๑๑ - ๑๘.

^๒ บุญถิ่น อัสถากร, "การเตรียมครู", เอกสารทางวิชาการ กรมการฝึกหัดครู,
กระทรวงศึกษาธิการ (มกราคม ๒๕๑๓), หน้า ๑.

อย่างไรก็ตาม การที่รัฐบาลจะยกระดับการพัฒนาประเทศนั้น รัฐบาลจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเป็นอย่างมาก จะต้องปรับปรุงกระบวนการ ตลอดจนวิธีการดำเนินงานด้านการศึกษาชาติใหม่ประสิทธิภาพอย่างสูง เพื่อเอาชนะปัญหาความสูญเสียทางการศึกษาให้หมดไปอย่างสิ้นเชิง ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ประชากรที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงานได้อย่างดี ที่จะส่งผลสะท้อนต่อระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ ในกระบวนการจัดการศึกษานั้น รัฐบาลจะต้องต่อสู้กับปริมาณประชากรที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีอย่างรวดเร็ว

พลท. ไคทำการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับความต้องการกำลังคนของประเทศไทยไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๗ โดยอาศัยข้อมูลจากอัตราการขยายตัวของพลเมืองและการสำรวจแรงงานของประเทศไทย ไคคาดหมายไว้ว่า ในปี ๒๕๒๓ ประเทศไทยจะมีพลเมือง ๕๐ ล้านคน^๓ ถ้าการทำนายนี้ไม่ผิดพลาด รัฐบาลจะต้องมีภาระหนักอย่างมากในการเตรียมงานเพื่อจะรับและเผชิญกับความจริงอันนี้ ในกระบวนการพัฒนาการศึกษา รัฐบาลจำเป็นต้องนำเอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นอาคารสถานที่ การเรียนการสอน จะต้องได้รับการขยายเพิ่มขึ้น^๔ ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงทางด้านนี้และด้านอื่น ๆ ที่ตามมา

การศึกษาในระดับหนึ่งที่จะต้องให้ความสำคัญอย่างมากในการที่รัฐจะยกระดับการศึกษาให้พัฒนาควบคู่กันไปกับการพัฒนาการด้านอื่น ๆ คือ การศึกษาของนิสิต นักศึกษาในวิทยาลัยครูหรือฝึกหัดครู เพราะว่าการศึกษาในระดับนี้มีผลและความสำคัญต่อการศึกษาทุกระดับ อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงเยาวชนในแง่ที่จะเป็นกำลังคนที่มีคุณภาพด้วย นิสิต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๓ William J. Platt, "Man Power Planning in Thailand,"

Presented to Seminar Conference on Education Planning, Syracuse University, July, 1964.

^๔ วิจารณ์ ศรีสวน, เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

นักศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะออกไปประกอบอาชีพครู ผู้ซึ่งเป็นบุคลากรสำคัญ
 ในวงการการศึกษา เพื่อให้เป็นที่ประจักษ์ชัด ผู้วิจัยใครจะขออัญเชิญพระบรมราชาโชวาทตอนหนึ่ง
 ของรัชกาลปัจจุบัน ทรงพระราชทานเนื่องในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตนักศึกษา
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ทรงดำรัส
 ไว้ว่า

"...ขอให้ท่านตระหนักว่า ความเจริญ หรือความเสื่อมของชาตินั้น
 ย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชน ผลการอบรมของท่านถือได้ว่าเป็น
 เป็นเครื่องกำหนดอนาคตของบ้านเมืองโดยแท้ เมื่อท่านได้เลือก
 หน้าที่ของท่านเช่นนั้นแล้ว ท่านต้องพยายามทำทั้งด้วยกายและด้วยใจ
 โดยเต็มกำลัง เพื่อให้เสร็จสมบูรณ์ ให้สมกับหน้าที่อันสำคัญนี้..."

จะเห็นได้ว่า บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นครูนั้นมีบทบาทต่อความเจริญก้าวหน้าของชาติเป็น
 อันมาก ในการปรับปรุงการศึกษาของประเทศให้ก้าวหน้า จึงสมควรเริ่มที่ระดับการฝึกหัด
 ครูก่อนระดับอื่นใด นักเรียนจะมีคุณภาพดีไม่ใค้ถ้าครูยังไม่ดี ดร. วิจิตร ศรีสอาน ได้แสดง
 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูว่า "...ครูคือหัวใจของการพัฒนาการศึกษาทั้งหลาย
 ทั้งมวล ถ้าครูยังอยู่ในสภาพที่คอยพัฒนาแล้ว อยาหวังเลยว่าเยาวชนของชาติจะไม่พลอย
 คอยพัฒนาไปควย" ๕

ในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาในระดับฝึกหัดครูนั้น จะต้องยกระดับการศึกษา
 ของนักเรียนครูทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ ในแง่ปริมาณก็คือ การเพิ่มจำนวนนักเรียนใน
 สถาบันฝึกหัดครูทุกระดับให้พอเพียง เป็นอัตราส่วนกับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี

---

๕ วิจิตร ศรีสอาน, "แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา", ครูศาสตร์,
 ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (กุมภาพันธ์ - มีนาคม ๒๕๑๔), หน้า ๑๐.

การศึกษา ในเรื่องปริมาณของนักเรียนครูนั้นนับว่าเป็นเรื่องที่ไม่น่าวิตกนัก เพราะอาศัยเพียงกำลังเงินขยายสถาบันฝึกหัดครูให้มากขึ้น ซึ่งกรมการฝึกหัดครูก็มีนโยบายขยายวิทยาลัยครูเพิ่มขึ้นในทุกภาคของประเทศ และมีนโยบายที่จะเพิ่มการรับนักเรียนเข้าเรียนมากขึ้นทุกปี จากตัวเลขตามแผนพัฒนาของกรมการฝึกหัดครู ซึ่งกำหนดไว้ว่า ในปี ๒๕๑๕ วิทยาลัยครูทุกแห่งจะต้องมีผู้เรียนอยู่ทุกระดับไม่นับรวมกับนักศึกษาภาคค่ำ เป็นจำนวน ๖๙,๐๐๐ คน และวิทยาลัยวิชาการศึกษาต้องมีผู้เรียนอยู่ประมาณ ๑๑,๐๐๐ คน รวมนักเรียนทั้งสองระดับในภาคปกติ ประมาณ ๘๐,๐๐๐ คน ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ จึงจะได้ออกมาตามจำนวนที่ต้องการ ^๖ จากตัวเลขนี้จะเห็นได้ว่าประเทศเราจะต้องมีจำนวนครูเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในแง่ปริมาณที่จะให้พอเพียงกับจำนวนนักเรียน เรื่องที่น่าวิตกคือสิ่งที่จะมากับปริมาณของนักเรียนครู นั่นคือ คุณภาพของครูที่ผลิตออกมาจะไม่มีคุณภาพดีพอที่จะไปดำเนินการเรียนการสอนแก่เยาวชนใหม่บรรลุเป้าประสงค์ของการศึกษาชาติได้ ถ้าหากเป็นเช่นนั้น กรมการฝึกหัดครูจะเป็นสถาบันที่มีส่วนในการสร้างความสูญเปล่าทางการศึกษาอย่างมากทีเดียว เพราะไม่สามารถให้คุณภาพแก่บุคคลผู้ซึ่งผลงานของเขาจะส่งผลกระทบไปถึงความเจริญของประเทศในอนาคตได้ ดังนั้น คุณภาพของการศึกษาก็จะเกิดไถ่ยาก

คุณภาพของการศึกษาขึ้นอยู่กับ ^๗

๑. การสอนของครูประมาณ	๓๐	เปอร์เซ็นต์
๒. การบริหารของครูใหญ่	๕	"
๓. การบริการและความร่วมมือจากชุมชน	๑๐	"
๔. อาคารสถานที่	๑๒	"
๕. ตัวเด็ก (ความยากจน, การขาดเรียน ฯลฯ)	๑๓ - ๓๔	"

^๖ กรมการฝึกหัดครู, คำปราศรัยของนายสาโรช บัวศรี (เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ ๑๑๘, ๒๕๑๔), หน้า ๓๓.

^๗ กมล สุคประเสริฐ, "การวิจัยเขาวัวอย่างไร", ประชาศึกษา, ๑(สิงหาคม ๒๕๑๓), หน้า ๑๔.

จากขอมูลนี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าคุณภาพของการศึกษาขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูในความสามารถถ่ายทอดความรู้แก่เยาวชน ดังนั้น ในการปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน ครูจะต้องเริ่มที่ "การสอนและวิธีสอน" ของนักเรียนครูเป็นสำคัญ

การสอนและวิธีสอนของครูนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาคร. กอ สวัสดิคัพานิช ไคกลาวไวว่า "...การปรับปรุงคุณภาพ การศึกษา ต้องอาศัยครูที่ดี อาศัยแบบเรียนที่ดี และอุปกรณ์การสอนที่ดี" คำกล่าวของนักการศึกษาผู้นี้ได้เน้นถึงลักษณะของครูที่มีคุณภาพนั่นเอง นอกจากนี้ เบนท์ กับ แมคแคนน์ ยังได้เน้นให้เห็นความสำคัญของครูในเรื่องการสอนที่คว่า "ครูจะต้องมีความรู้ มีทักษะ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามโปรแกรมของโรงเรียน ครูต้องเข้าใจถึงวิธีการจัดและดำเนินกิจกรรม ทำงานช่วยกันเพื่อผลสำเร็จของงานตามนโยบายของโรงเรียน" ๕

ประสบการณ์ในการเป็นครูอันแรกของนักเรียนฝึกหัดครู เริ่มเมื่อออกไปฝึกสอนตามโปรแกรมของนักเรียนฝึกสอน การฝึกสอนนั้นเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันว่าเป็นโปรแกรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการจัดประสบการณ์สำหรับนักเรียนฝึกสอน ทั้งนี้ ก็เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนครูได้ใช้ความรู้ความสามารถทั้งในด้านวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นแง่ทฤษฎีหรือปฏิบัติ และทักษะในการแก้ปัญหาที่เป็นจริง ซึ่งจะต้องไปเผชิญในอนาคต ความสำคัญขอโปรแกรมการฝึกสอนนี้ สเกอร์ลิง ไคกลาวไวว่า "การฝึกสอนมีความสำคัญเสมอมา และนับวันจะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

๕ กอ สวัสดิคัพานิช, ทำเพื่อลูกเพื่อหลาน (พระนคร : สมาคมครูใหญ่อาจารย์ใหญ่มัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕), หน้า ๘๘ - ๘๐.

๕

Rudyard K. Bent and Licyd E. McCann, Administration of Secondary School, (New York : McGraw-Hill Book Company Inc., 1960), p. 180.

กลายเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ศึกษาวิชาชีพครู เพื่อจะเป็นที่ครูในอนาคต" ๑๐ การฝึกสอนกับการสอนหรือวิธีสอน นับว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมาก กล่าวคือ นักเรียนครูที่ได้รับความสำเร็จในขณะที่ฝึกสอน ก็ย่อมหวังใ้ไ้ว่านักเรียนครูผู้นั้นจะมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู และเมื่อไปประกอบอาชีพนั้นก็จะเป็นครูที่มีประสิทธิภาพ แต่ในมุมมองกลับนักเรียนที่ได้รับความล้มเหลวจากการฝึกสอนก็จะเกิดความเบื่อหน่าย และมีทัศนคติที่ไม่ดีต่ออาชีพจนไม่มีความต้องการที่อยากจะทำประกอบอาชีพนี้เลย เมื่อเป็นเช่นนี้การให้นักเรียนครูออกไปมีประสบการณ์การฝึกสอนจึงมีทั้งคุณและโทษต่อนักเรียนฝึกสอน เพราะว่ปัจจุบันนี้สภาพแวดล้อมในการฝึกสอนไม่สู้จะอำนวยต่อความสัมพันธ์ผลทางการฝึกสอนเท่าใดนัก เป็นต้นว่า ไม่มีโรงเรียนพอเพียงที่จะรับนักเรียนฝึกสอนที่มีจำนวนมาก อาจารย์นิเทศมีจำนวนจำกัด ความไม่สะดวกของหน่วยงานหลายหน่วยในการให้ความร่วมมือแก่นิสิตฝึกสอน ครูที่เลี้ยง อาจารย์ใหญ่ไม่สนใจให้ความร่วมมือ ปัญหาเรื่องการเพิ่มจำนวนนักศึกษาฝึกสอนนับว่าเป็นความกระทบกระเทือนอย่างยิ่งต่อสถาบันฝึกหัดครูทั่วประเทศ เป็นที่คาดหมายว่า หากการเพิ่มจำนวนโรงเรียนและนักศึกษาฝึกสอนยังคงดำเนินไปในอัตราส่วนที่ไม่สมดุลดังในปัจจุบัน อีก ๕ ปีข้างหน้าสถาบันฝึกหัดครูจะไม่สามารถหาโรงเรียนให้นักศึกษาฝึกสอนได้เพียงพอ ๑๑

ฟูจิตต์ สัตย์สงวน ได้ทำการวิจัยโดยการสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนิสิตฝึกสอน คณะครุศาสตร์เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในการฝึกสอน พบว่า ๑๒

๑๑ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาการสอนจุดภาค, แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๑๗.

๑๒ ฟูจิตต์ สัตย์สงวน, "การสำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนิสิตครุศาสตร์เกี่ยวกับปัญหาในการฝึกสอน", (วิทยานิพนธ์, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘).

๑. นิสิตนำวิธีการฝึกสอนไปใช้ไม่ค่อยถูกต้อง
๒. นิสิตมีความยุ่งยากในการจัดหาอุปกรณ์การสอน
๓. นักเรียนไม่ตั้งใจและสนใจในวิชาที่ครูสอน

ฯลฯ

จากผลการสัมมนาของนิสิตครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหลังการฝึกสอนปีการศึกษา ๒๕๑๗^{๑๓} ใ้พบว่าในระหว่างการฝึกสอนนั้นมีปัญหาสำคัญที่มีผลต่อการฝึกสอนอย่างมาก อาทิเช่น นิสิตกับอาจารย์ที่เลี้ยงไม่มีความสัมพันธ์กันในหน้าที่การสอนอย่างจริงจัง โรงเรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี ปัญหาที่เกิดจากแบบเรียนและหลักสูตร ปัญหาการใช้สื่อทัศนูปกรณ์ นิสิตใช้วิธีการสอนแบบใหม่ แต่ครูประจำชั้นยังนิยมแบบเก่า ปัญหาการสอนทักษะต่าง ๆ พื้นฐานนักเรียนอ่อนเกินไป และเด็กไม่ให้ความสนใจวิชาที่ครูสอน ฯลฯ จากผลงานการวิจัยและผลสรุปของสัมมนาข้างต้นนี้เป็นเครื่องยืนยันให้เห็นได้ชัดถึงปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้โปรแกรมการฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนไม่บรรลุเป้าประสงค์ ความพยายามที่จะแก้ไขและขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ให้หมดไปโดยสิ้นเชิงเท่านั้นที่จะช่วยให้โปรแกรมการจัดประสบการณ์การฝึกสอนให้นักศึกษาฝึกสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุความมุ่งหมาย อย่างไรก็ตามความสามารถในการแก้ปัญหาการฝึกสอนด้านต่าง ๆ เพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้ นิสิตฝึกสอนเป็นครูที่ดีได้ นักศึกษาฝึกสอนจะต้องมีทักษะการสอนในวิชาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพควบคู่ไปด้วย ในขณะที่ออกไปฝึกสอนในโรงเรียน ถึงกระนั้นก็ตามการจัดระบบประสบการณ์และทักษะในการสอนขณะที่ฝึกสอนก็ยังไม่มียุทธวิธีที่พอ คร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับขอบบพร่องของการออกไปฝึกสอนว่า^{๑๔}

^{๑๓} คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, "รายงานสรุปการสัมมนานิสิตฝึกสอนเรื่องปฏิบัติการสอน", ครุศาสตร์, ๔ (สิงหาคม - ตุลาคม ๒๕๑๗), หน้า ๕๒ - ๑๓๔.

^{๑๔} ชัยยงค์ พรหมวงศ์, เรื่องเดิม, หน้า ๔.

"...ขอเสียประการแรกที่เกี่ยว นิสิตมักถูกกดดันด้วยวิธีสอนแบบที่ครู
 ที่เลี้ยงเคยสอนอยู่ ประการที่สอง ทักษะการสอนบางอย่างที่เป็น
 พฤติกรรมที่ดี หากครูที่เลี้ยงไม่เห็นด้วย ก็ยากที่จะได้มีโอกาสฝึกฝน
ประการที่สาม นิสิตอาจจะไม่ได้ประสบปัญหาการฝึกสอนครบทุกปัญหา
 เนื่องจากเวลาและสภาพของโรงเรียนที่ฝึกสอนนั้นแตกต่างกัน
ประการสุดท้าย การประเมินผลการฝึกสอนในโรงเรียนต่าง ๆ ยัง
 อยู่ในมือของอาจารย์นี้เทศก์เพียงบางกลุ่ม ซึ่งบ่อยครั้งนำเอาอคติ
 และอารมณ์เข้ามาพัวพัน"

การสอนแบบจุลภาค จัดว่าเป็นเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา อันเป็นผลมา
 จากความพยายามของนักการศึกษาที่จะนำมาใช้ให้เป็นบูรณาการการฝึกสอนของนิสิตนักศึกษา
 ครู การสอนแบบจุลภาคได้ประมวลเอาทักษะสำคัญที่จะเพิ่มพูนประสิทธิภาพการสอนและวิธี
 การสอนของนักศึกษาฝึกสอนไว้หลายทักษะ นักการศึกษาได้พยายามนำทักษะที่จำเป็นเหล่านี้
 มาพิจารณาสร้างเป็นแบบจำลอง (Model) ขึ้นเพื่อที่จะให้เป็นแบบอย่างในการฝึกแก่นักศึกษา
 ฝึกสอน เป็นการเตรียมประสบการณ์การฝึกสอนหรือแผนโปรแกรมการฝึกสอน เพื่อหลีกเลี่ยง
 ปัญหานานาประการดังที่กล่าวมาแล้ว

ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน (Pre-instructional Techniques) จัดว่าเป็น
 ทักษะที่มีความสำคัญยิ่งทักษะหนึ่งในกระบวนการการสอนแบบจุลภาค ทักษะนี้จะช่วยให้
 นักศึกษาฝึกสอนมีความสามารถแก้ปัญหานักเรียนไม่ให้ความสนใจต่อบทเรียนที่ครูสอน อันเป็น
 ผลก่อให้เกิดการสอนที่ไร้สมรรถภาพ และซึ่งถึงความไม่มีคุณภาพของครูหรือนักศึกษาฝึกสอน

เพื่อขอจัดขอบทรวงดังกล่าวแล้วข้างตน ผู้วิจัยจึงได้ตระหนักเห็นความสำคัญของ
 การสอนแบบจุลภาค และได้ทำการวิจัยเรื่อง "แบบจำลองการสอนจุลภาคเรื่องการนำเข้าสู่
 บทเรียน" เป็นชื่อภาษาอังกฤษว่า A Microteaching Model on A Pre-instruc-
 tional Technique เพื่อจะได้ยึดถือเป็นแนวทางการฝึกทักษะแก่นักศึกษาฝึกสอนและครู
 ในอันที่จะปรับปรุงคุณภาพการสอนให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ของประเทศไทยใน
 ปัจจุบันและอนาคตสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ก. วัตถุประสงค์ทั่วไป

๑. เพื่อสร้างแบบจำลองการสอนแบบจุดภาค เรื่องการนำเข้าสู่บทเรียน ในรูปของเพปบันติกภาพ เพื่อจะได้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกทักษะของครูและนิสิตฝึกสอนที่ใช้ การสอนแบบจุดภาคเป็นหลักในการฝึกทักษะการสอน

๒. เพื่อศึกษาพัฒนาการของแบบจำลองการสอนจุดภาค งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบบจำลองทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน ที่มีผู้ใดทำไว้ทั้งในและนอกประเทศอันจะเป็นแนวทางกำหนดทักษะดังกล่าว ให้ตรงตามลักษณะและสอดคล้องกับสภาพการศึกษาของไทย

๓. เพื่อสร้างคู่มือแบบจำลองการสอนจุดภาค เรื่องการนำเข้าสู่บทเรียน สำหรับครูและอาจารย์นิเทศการสอน สำหรับใช้ควบคู่กับแบบจำลองการสอนจุดภาคที่โครงสร้าง ขึ้นมา

ข. วัตถุประสงค์เฉพาะ

เพื่อวิเคราะห์แบบจำลองการสอนจุดภาค เรื่องการนำเข้าสู่บทเรียนที่สร้างขึ้น เพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในแง่ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ความเชื่อถือได้ของแบบจำลองนี้ว่ามีมากน้อยเพียงใด เป็นที่เชื่อถือได้หรือไม่

๒. คุณภาพของแบบจำลองที่สร้างขึ้น โดยอาศัยวิธีการทางสถิติ

ขอบเขตการวิจัย

๑. ทำการสร้างแบบจำลองการสอนจุดภาค เรื่องการนำเข้าสู่บทเรียน โดยใช้เพปบันติกภาพ ขนาด ๑ นิ้ว ความยาวประมาณ ๒๕ นาที

๒. การสร้างแบบจำลองทักษะนี้ สร้างในห้องปฏิบัติการโทรทัศน์ของแผนกวิชา โสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓. นักเรียนที่โชว์แสดงตนแบบ เป็นนักเรียนโรงเรียนสาธิตประถมศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระดับประถมศึกษาตอนต้น ส่วนครูต้นแบบคืออาจารย์ที่ทรงคุณวุฒิทำการเชิญมาจากสถาบันเดียวกัน

๔. นิสิตที่ทำการทดลองหาข้อมูลทางสถิติคัดเลือกจากนิสิตปีที่ ๓ ของคณะครุศาสตร์ โดยถือว่าผ่านการเรียนวิชาการสอนมาแล้ว คัดเลือกแบบสุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน

๕. บทเรียนที่จะใช้ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน เป็นวิชาทั่วไปที่ทำการสอนในระดับประถมศึกษาตอนต้น

๖. ข้อทดสอบที่ใช้ทดสอบแต่ละครั้ง จะวัดเฉพาะความเข้าใจในทักษะการนำเข้าสู่บทเรียนตามแบบจำลองที่สร้างขึ้นเท่านั้น

ความไม่สมบูรณ์ของการผลิตแบบจำลองและการวิจัย

การผลิตแบบจำลองและการวิจัยประสบปัญหาทำให้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ดังนี้

๑. ด้านการผลิต

๑.๑ ห้องปฏิบัติการทางโทรทัศน์ขณะที่ใช้ในการผลิตแบบจำลองทักษะนี้ มีผู้มาขอใช้บริการจำนวนมาก เวลาที่ใช้ในการผลิตจึงมีค่อนข้างจำกัด ไม่สามารถที่จะสร้างแบบจำลองที่มีคุณภาพอย่างที่คาดหวังไว้ได้

๑.๒ เจ้าหน้าที่ด้านเทคนิคอาศัยนิสิตปริญญาโทที่เคยเรียนวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษามือของตน และนิสิตปริญญาขาดการฝึกฝนการใช้เครื่องคุณภาพ และกล้องโทรทัศน์ ปรากฏว่าได้ผลิตไม่ดีเท่าที่ควร

๑.๓ สภาพของห้องผลิตแบบจำลองไม่มีเครื่องปรับอากาศ จึงทำให้อากาศร้อนอบอ้าวและมีผลคนข้างไปในทางลบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องของหลายฝ่าย แบบจำลองต้องรีบกระทำเพื่อเลี้ยงสภาพดังกล่าว

๑.๔ นักเรียนที่นำมาแสดงแบบ เนื่องจากเวลาที่ผลิตแบบจำลองนี้เป็นระยะเวลาที่ปิดภาคเรียน ไม่สามารถที่จะทำการคัดเลือกเด็กได้ เวลาการฝึกซ้อมมีจำกัด

๒. เกี่ยวกับการทดสอบหาข้อมูล

๒.๑ มีความยุ่งยากในการค้นหาตัวอย่างประชากรเพราะนิสิตส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาเพราะเป็นช่วงเวลาหยุดภาคเรียน การขอความร่วมมือจากนิสิตในช่วงที่ทุกคนมีธุระส่วนตัว ข้อมูลที่ได้อาจมีผลไม่สู้ดีทางด้านสถิติเพราะประชากรขาดสมาธิ

๒.๒ เวลาทดสอบมีจำกัด เพราะเวลาในการใช้ห้องปฏิบัติการมีน้อย หนึ่งตัวอย่างประชากรจะต้องทำการทดสอบครั้งเดียวกันหลายรายการ

๓. การวิจัยครั้งนี้ไม่คำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น สภาพอารมณ์ เศรษฐกิจ สังคมของผู้นำมาทดลองทำคาทางสถิติ

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการสอนจุดภาค โดยเน้นเพียงทักษะเดียวคือทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน จากเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ ตลอดจนวิธีการดำเนินงาน ข้อมูล และการวิเคราะห์ที่ใช้ในการวิจัย

๒. เขียนบทโทรทัศน์ (Script) เรื่องการนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างแบบจำลองทักษะ

๓. พิจารณาหาครูและนักเรียนที่จะมาแสดงตามบทโทรทัศน์ที่ผ่านการพิจารณาแก้ไขแล้ว

๔. ดำเนินการสร้างแบบจำลองทักษะดังกล่าว ออกมาเป็นเทปบันทึกภาพ ขนาดความกว้าง ๑ นิ้ว ความยาวประมาณ ๒๐ นาที แล้วฉายทดลองเทปบันทึกภาพขนาด ๒ นิ้ว

๕. แต่งตั้งคณะกรรมการ รับรองคุณภาพของทักษะการสอนในแง่ของประโยชน์ของความเชื่อถือได้ของแบบจำลองที่สร้างขึ้น

๖. เขียนคู่มือ นิสิตและคู่มืออาจารย์นี้เทศก์เพื่อใช้แบบจำลองการสอนจุดภาคเรื่อง การนำเข้าสู่บทเรียน

๓. ทดลองใช้แบบจำลองการสอนจุลภาคกับนิสิตคณะครุศาสตร์ที่ผ่านการศึกษาวិชา
 ศึกษาศาสตร์ เพื่อดูผลการเรียนการสอนเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบจำลองที่สร้างขึ้น
๔. นำข้อมูลจากการใช้แบบทักษะมาวิเคราะห์ทางสถิติ
๕. สรุปผลและขอเสนอแนะ

สมมติฐานการวิจัย

ผลการศึกษาทักษะการสอนจากแบบบันทึกภาพกับการศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอน
 ในชั้นเรียน ไม่มีความแตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ ๐.๐๕

นิยามคำเฉพาะต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยนี้

การสอนแบบจุลภาค

หมายถึงการยื่นขอสถานการณ์จริง ในการฝึกทักษะทั้งทาง
 อุตสาหกรรม การแพทย์หรือการศึกษา ทางการศึกษานั้น
 คำว่า "การสอนจุลภาค" (Microteaching) เน้น
 เฉพาะการฝึกทักษะการสอนของนิสิตนักศึกษาครูหรือครู
 ประจำการ ๑๕

แบบจำลองการสอนจุลภาค

หมายถึงการบันทึกภาพของครูและนักเรียนควยแบบบันทึกภาพ
 ในขณะที่ทำการสอนในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เพียง
 ทักษะเดียวหรือหลายทักษะ เพื่อจะได้นำไปใช้เป็นแบบฝึก
 ทักษะของนิสิตหรือครูประจำการ ตามกระบวนการการสอน
 แบบจุลภาค

๑๕ คร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์, "การฝึกทักษะช่วยการสอนแบบจุลภาค", วารสาร
ครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๑๗.

การนำเข้าสู่บทเรียน

หมายถึง วิธีการหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของครู เพื่อที่จะทำให้เกิดความสนใจของบทเรียนเข้าสู่เรื่องที่ครูจะสอน ในแต่ละชั่วโมงของการเรียนการสอน กิจกรรมนั้นครูจะใช้เวลาประมาณ ๕ - ๑๐ นาที ก่อนการสอนเนื้อหาวิชาในชั่วโมงนั้น

ครูคนแบบ

หมายถึงอาจารย์ที่ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชา ที่ได้รับเชิญมาทำการสอนในแบบจำลองการสอนจุดภาค เพื่อที่จะให้นิสิตหรือครูประจำการได้ศึกษา และฝึกปฏิบัติตามแต่ละทักษะ

เพียบบันทึกภาพ

หมายถึงแถบที่เคลือบด้วยสารแม่เหล็ก สามารถที่จะบันทึกภาพและเสียง โดยรับสัญญาณจากกล้องโทรทัศน์หรือรายการโทรทัศน์ไว้ในรูปสารแม่เหล็ก และสามารถที่จะเล่นกลับ (Play back) ได้ สัญญาณที่เก็บไว้นี้จะกลับออกมาเป็นภาพและเสียง

คู่มือ

หมายถึงข้อเสน�텍ซ์ที่เสนอแนะในการใช้แบบจำลองการสอนจุดภาคทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน แก่นิสิตหรือครูประจำการในการฝึกทักษะอย่างมีประสิทธิภาพ คู่มือจะประกอบไปด้วยรายละเอียดในการใช้เครื่องมือและกิจกรรมติดตามผลของทักษะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัยนี้

๑. ช่วยการสอนของครูประจำการและนิสิตฝึกสอน ในมีทักษะการนำเข้าสู่บทเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสอนเพื่อที่จะปรับปรุงการสอนหรือการฝึกสอนของนิสิตให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

๒. ใช้ฝึกทักษะการสอนของครูและนิสิตฝึกสอนร่วมกับแบบจำลองการสอนจุดภาค
ทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็นในการสอน แทนการออกไปฝึกสอนกับนักเรียนในชั้นและโรงเรียนฝึกสอน
จริง ๆ ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหา นักศึกษาฝึกสอนเพิ่มจำนวนไม่สมคูลย์กับจำนวนโรงเรียนที่มีอยู่
การขาดอาจารย์นิเทศก์ สภาพแวดล้อมที่ไม่อำนวยต่อโปรแกรมการฝึกสอน ตลอดจนครูใหญ่
ครูที่เลี้ยงไม่ให้ความร่วมมือ และอื่น ๆ เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือคล้ายคลึงกับงานวิจัยนี้

งานวิจัยในประเทศ

เนื่องจากการสอนแบบจุดภาคเป็นนวัตกรรมที่ค่อนข้างใหม่ต่อวงการการศึกษาของไทย
แม้ว่าในวงการการศึกษาต่างประเทศจะเจริญก้าวหน้าไปมากก็ตาม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
หรือคล้ายคลึงกันมีอยู่น้อยมาก เท่าที่พอจะหาได้มีดังต่อไปนี้

ศิริลักษณ์ อุตสาหะ^{๑๖} ได้ทำการวิจัยเรื่อง ไมโครทีชซิ่งในการฝึกสอนของ
วิทยาลัยครูชนบุรี โดยทำการเปรียบเทียบการสอนแบบธรรมดากับการสอนแบบจุดภาค
ทำการทดลองเกี่ยวกับทักษะการใช้อุปกรณ์การสอนและทักษะการใช้คำถาม ได้จัดแบ่ง
นักศึกษาออกเป็น ๒ กลุ่ม ทำการฝึกทักษะดังกล่าวแล้วนำมาเปรียบเทียบับผลการสอน
แบบธรรมดา ผลปรากฏว่า นักศึกษาทั้ง ๒ กลุ่มที่ผ่านการฝึกทักษะแบบการสอนจุดภาคมี
ทักษะในการใช้อุปกรณ์การสอนและการใช้คำถามสูงกว่ากลุ่มที่ฝึกทักษะโดยวิธีธรรมดา แต่
หลังการฝึกทักษะเป็นเวลาหนึ่งภาคเรียน ไม่อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้ฝึกทักษะทั้งสอง
วิธีนั้น กลุ่มใดจะมีทักษะในการใช้อุปกรณ์การสอนและทักษะการใช้คำถามสูงกว่ากัน

^{๑๖}ศิริลักษณ์ อุตสาหะ, "การใช้ Microteaching ในการฝึกสอนของ
นักศึกษาวิทยาลัยครูชนบุรี", (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร, ๒๕๑๗).

วณี รัตนวงศ์^{๑๓} ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้วีดิโอเทปกับการสอนที่ไม่ใช้วีดิโอเทป" ได้ทำการทดลองกับนักเรียนเด็กหัดครูระดับ ป.กศ. ปีที่ ๒ จำนวน ๒ กลุ่มที่มีความสามารถทางสติปัญญาเท่ากัน จำนวนกลุ่มละ ๓๐ คน กลุ่มที่หนึ่งเรียนจากเทปบันทึกภาพ อีกกลุ่มหนึ่งเรียนโดยตรงจากครู บทเรียนที่ทำการทดลองนี้สอนโดยครูคนเดียวกัน ทำการทดลอง ๕ ครั้ง หลังจากการทดลองแต่ละครั้ง ให้นักเรียนทำการทดสอบวัดความเข้าใจที่มีต่อบทเรียนนั้น ผลการเรียนโดยทั่วไปของนักเรียนทั้ง ๒ กลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่บทเรียนที่มีวัตถุประสงค์จะให้ให้นักเรียนเห็นรายละเอียดของอุปกรณ์การสอนจะเรียนโดยใช้วีดิโอเทปได้ดีกว่า

คุสิศ วิชัยศิษฐ์^{๑๔} ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการสอนด้วยเทปโทรทัศน์กับการสอนในชั้นธรรมดา โดยทำการทดลองกับนักเรียนชั้น ป.กศ. ปีที่ ๑ จำนวน ๕๐ คน แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม อาศัยความสามารถจากคะแนนเฉลี่ยวิชาทั่ว ๆ ไปของแต่ละกลุ่มเท่ากันของภาคเรียนที่หนึ่งเป็นเกณฑ์ ในการทดลองแต่ละครั้ง ใช้เวลา ๕๐ นาที และแบ่งเวลาออกเป็น ๒ ตอน ตอนแรก ๓๐ นาทีสำหรับสอน ตอนหลัง ๒๐ นาทีสำหรับทดสอบ โดยปฏิบัติดังนี้

ครั้งที่ ๑ ในกลุ่ม ก. เรียนด้วยโทรทัศน์แล้วทดสอบทันที

ครั้งที่ ๒ ในกลุ่ม ข. เรียนจากภาพยนตร์ลำดับประกอบการสอนแล้วทำการทดสอบทันที

002958

^{๑๓} วณี รัตนวงศ์, "การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้วีดิโอเทปกับการสอนโดยไม่ใช้วีดิโอเทป" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคมศึกษามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔).

^{๑๔} คุสิศ วิชัยศิษฐ์, "การศึกษาเปรียบเทียบผลการใช้เทปโทรทัศน์กับการสอนจริงและใช้ภาพยนตร์ลำดับประกอบการสอนกับการสอนแบบธรรมดา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, ๒๕๑๔).

ครั้งที่ ๓ ในกลุ่ม ค. เรียนด้วยวิธีธรรมดาแล้วทดสอบเช่นกัน

จากการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การใช้เทปโทรทัศน์กับการสอนที่ใช้ครูวิธี
ธรรมดานั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยต่างประเทศ

คาลเลนแบค และ เมียดิช ^{๑๙} ที่มหาวิทยาลัยรัฐแคลิฟอร์เนียที่ซานโฮเซ ได้ทำ
การวิจัยเปรียบเทียบการสอนแบบจุดภาคกับการสอนแบบเดิม พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน
ระหว่างการสอนสองแบบในแง่ที่จะผลิตครูให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ได้ทำการวัดผลภายใต้
เงื่อนไขหลาย ๆ ด้าน และโดยการใช้เครื่องมือประเมินผลในแบบต่าง ๆ กันเรียบร้อยแล้ว
ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการสอนทั้งสองแบบสามารถใช้แทนกันได้

เจมส์ เลอรอย โฮร์เมอร์ ^{๒๐} ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลของการสอน
แบบจุดภาคในการเพิ่มประสิทธิภาพของการอบรมการปฏิบัติการของครูพานิชย์และอุตสาหกรรม
โดยเลือกครูมาทำการทดลอง ๔๔ คน เพื่อทำการสอนในเวลา ๑ สัปดาห์ และแบ่งสถานการณ์
เป็น

^{๑๙}
Kallenback W. Warren and Meredith D. Gall, "Microteaching
Versus Conventional Methods in Training Elementary Intern Teachers,"
in The Journal of Education Research. Vol. 63, Dembar Educational
Research Services Inc., 1969, p. 136.

^{๒๐}
James Leroy Hoermer, "An Assessment of Microteaching as
a Mean for Improving the Effectiveness of the Pre-Service Trade
and Industrial Teacher Education Workshop," A.V. Communication
Review. Vol. 19, No. 1 (Spring, 1971).

๑. ได้รับการบันทึกภาพการสอนและไม่มี การบันทึกภาพการสอน
๒. สอน ๒ บทเรียน ๆ ละ ๑๐ นาที หรือสอน ๔ บทเรียน ๆ ละ ๕ นาที
๓. สอนกลุ่มเพื่อน (Peers) หรือนักเรียนชั้นมัธยม

ผลปรากฏว่า

๑. ๕๐ เปอร์เซ็นต์ของผู้ที่ได้รับการบันทึกภาพการสอน มีพัฒนาทักษะการสอนมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการบันทึกภาพขณะทำการสอน
๒. ๕๕ เปอร์เซ็นต์ของผู้สอน ๔ บทเรียน มีการพัฒนาทักษะมากกว่าครูผู้ทำการสอนสองบทเรียน
๓. ๗๐ เปอร์เซ็นต์ของครูผู้สอนนักเรียนมัธยม มีการพัฒนาทักษะและเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากกว่าครูที่สอนกลุ่มเพื่อน

เบอร์ต เอ. โกลด์แมน ^{๒๑} ได้วิจัยการใช้การสอนแบบจุลภาคในการฝึกหัดครูระดับประถมศึกษา เลือกตัวอย่างประชากรจากนักศึกษาหญิงปีที่ ๒ วิชาเอกประถมศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐ ๒๓ คน มีการวัดทัศนคติต่อตัวเองและต่อการสอน แล้วแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง บันทึกภาพการสอนของกลุ่มทดลองในชั้นเรียน นำขอทดสอบมาหาค่าสถิติ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า กลุ่มทดลองมีพัฒนาการตนเองและความสามารถปรับปรุงการสอนได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๒๑} Bert A. Goldman, "Effect of Classroom Experiences and Video-Tape Self Observation upon Undergraduate Attitudes Towards Self and Towards Teaching," A.V. Communication Review. Vol. 19, No. 1 (April, 1971).

แฟรงค์ ไมเคิล ริบิวท์^{๒๒} ได้ศึกษาถึงการประเมินผลตนเองโดยใช้เทปบันทึกภาพ เพื่ออธิบายให้เห็นว่าในระหว่างการสอน ครูสามารถประเมินผลของตนเองได้โดยใช้เทป บันทึกภาพ และเพิ่มพูนการรับรู้ของครูต่อความจำเป็นที่ต้องพิสูจน์และประเมินกิจกรรมใน ชั้นเรียน โดยการสุ่มตัวอย่างจากครูอาสาสมัครตั้งแต่เกรด ๖ - ๑๒ จำนวน ๓๐ คน แบ่ง ออกเป็น ๓ กลุ่ม

- กลุ่มที่ ๑ โดยการประเมินผลตนเองเพียงอย่างเดียว
- กลุ่มที่ ๒ โดยการประเมินผลของตนเองและทำการบันทึกภาพ
- กลุ่มที่ ๓ โดยการประเมินผลตนเอง บันทึกภาพ และมีการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ

ครูแต่ละคนสอนโดยใช้แบบเรียนแบบจุดภาคต่างกัน ๓ บท ในขณะที่สอนจะทำการบันทึกภาพดู ไปควย ทำการสอนในชั้นเรียนของตัวเองนานกว่า ๖ สัปดาห์ หลังจากนั้นคณะกรรมการ ผู้เชี่ยวชาญซึ่งประกอบด้วย นักวิจัย และอาสาสมัครปริญญาเอกอีก ๒ คน ซึ่งมีประสบการณ์ ในด้านการประเมินผล คະແນจากการประเมินผลของตนเองของครูจะถูกนำมาเปรียบเทียบ กับคะแนนที่คณะกรรมการได้ตกลงกันไว้ ผลที่ได้จากการประเมินผลครั้งนี้รวมทั้งเทปบันทึก ภาพถูกส่งไปยังกลุ่มที่ ๒ และกลุ่มที่ ๓ เพื่อวิเคราะห์ตนเองในการเตรียมบทเรียนแบบจุดภาค ครั้งต่อ ๆ ไป จากนั้นกลุ่มที่ ๓ ยังมีการปรึกษาร่วมกับนักวิจัยซึ่งทำหน้าที่เสมือนศึกษานิเทศก์ ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ความว่า ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการประเมินผลตนเองโดยอาศัยเทป บันทึกภาพ

๒๒

Frank Micheal Ribivh, "An Assessment of Self Evaluation Via Video-Tape Recording," Dissertation Abstract International. Vol. 34, No. 1 (1972), 103-A.

วิลเดียม คีน ทรีส^{๒๓} ทำการศึกษาถึงการสอนแบบจุดภาคความมีผลต่อการสอน ความกระตือรือร้น และค่านิยมต่อการสอนของครูชายหญิง ที่ทำการสอนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา รวมถึงครูที่มีประสบการณ์การสอนและไม่มีประสบการณ์การสอน เลือกประชากร จากนักศึกษาแห่งวิทยาลัยประจำรัฐมิสซูรีตะวันตกเฉียงเหนือ ในภาคฤดูร้อนปี ค.ศ. ๑๙๗๑ จำนวน ๖๘ คน มีทั้งเพศชายและหญิง ทำการทดสอบแล้วให้ทำการสอนด้วยการสอนจุดภาค รวมเวลา ๘ สัปดาห์ หลังจากนั้นทดสอบอีกครั้งควยขอทดสอบเดียวกัน นำข้อมูลมาวิเคราะห์ พบว่า

๑. การสอนแบบจุดภาคไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติการสอนของ นักศึกษาครูชาย แต่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนักศึกษาหญิง
๒. ผู้ที่ไม่มีประสบการณ์การสอนมีนัยสำคัญทางทัศนคติต่อการสอนแบบจุดภาค ส่วนผู้ที่มีประสบการณ์การสอนไม่มีนัยสำคัญทางทัศนคติต่อการสอนแบบนี้เลย
๓. ผู้สอนทั้งในระดับประถมและมัศึกษามีนัยสำคัญทางทัศนคติต่อการสอน แบบจุดภาค
๔. นักศึกษาชายผู้สอนในระดับประถม มัธยมศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์การสอน มีนัยสำคัญทางทัศนคติต่อการสอนแบบจุดภาค
๕. สภาพความกระตือรือร้นมีค่านัยสำคัญน้อยในกลุ่มนักศึกษาหญิงผู้ไม่มี ประสบการณ์การสอนและผู้สอนในระดับมัธยมศึกษา
๖. คะแนนค่านิยมในการสอนในกลุ่มนักศึกษาหญิงผู้มีประสบการณ์ทางการสอน และครูประถมศึกษาต่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อค่านิยมการสอน

^{๒๓}

William Dean Treese, "The Effect of Microteaching on Teacher's Attitudes, Anxieties and Values," Dissertation Abstract International. Vol. 33, No. 1 (July, 1972), 217-A.

เคอร์มาท์ แพททริก เจอโรม ^{๒๔} ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการสอนแบบจุดภาค ที่มีต่อความสนใจ การรับรู้ และพฤติกรรมการใช้ถ้อยคำในชั้นเรียนของครูที่สอนวิทยาศาสตร์ ทำการทดลองกับครูที่อยู่นอกเมืองที่มีคุณวุฒิเกรด ๒ และ ๓ จำนวน ๒๐ คน จัดแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ให้ฝึกทักษะอย่างเดียวกัน คือ ทักษะในการตั้งคำถาม กลุ่มแรกให้ทำการศึกษา โดยไม่มีแบบใหญ่ กลุ่มที่ ๒ มีแบบของจริง (Perceptual Models) ใหญ่ จากการวิจัยนี้สรุปได้ว่า ครูที่ทำการฝึกการสอนแบบจุดภาคที่ได้ดูแบบของจริง ได้ผลดีกว่าครูที่ทำการฝึก ทักษะการสอนแบบจุดภาคที่ไม่มีแบบใหญ่

วิลเลียม เจอร์รี่ มาโลน ^{๒๕} ได้ศึกษายผลการสอนแบบจุดภาคที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง ความคิดเห็นของตนเอง ของนักเรียนฝึกสอน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาที่สอนใน โรงเรียนระดับมัธยมจำนวน ๑๒๒ คน จาก ๓ หองเรียนที่เรียนหลักการสอนของมหาวิทยาลัย มิชิแกนปี ภาคฤดูร้อน ปี ๑๙๗๒ มีการแบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ ๓ กลุ่ม กลุ่มทดลอง ๒ กลุ่ม กลุ่มแรกให้ใช้การสอนแบบจุดภาคและมีอาจารย์เป็นผู้พิจารณาให้ความคิดเห็นปรับปรุง กลุ่มที่ ๒ สอนใหญ่จัดการวิพากษ์วิจารณ์การสอนแบบจุดภาคของตนเอง โดยใช้ระบบสังเกต และประเมินค่าตนเองสำหรับครูของโรเซอร์สัน (Roherson) จากเครื่องบันทึกภาพ

^{๒๔} DeMarte Patrick Jerome, "The Effect of Microteaching on the Intentions, Perceptions, and Classroom Verbal Behavior of Teachers of Science - A Process Approach," Dissertation Abstract International. Vol. 37, (March, 1972), 4463-A.

^{๒๕} William Jerry Malone, "A Study of Self Concept Change in Student Teachers as Affected by Microteaching," Dissertation Abstract International. Vol. 33, No. 7 (January, 1973), 3464-A.

กลุ่มที่ ๓ เป็นกลุ่มควบคุม ไม่ได้รับความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนจุดภาคเลย ภายหลังจากที่นักศึกษาทำการฝึกสอนแล้ว ทดสอบผลของการฝึกสอนฯ ใช้แบบทดสอบเดียวกันกับ ชั้นต้น พบว่า ไม่มีนัยสำคัญต่างกันเกินกว่า ๐.๕ ในระหว่างกลุ่ม ๑ กับกลุ่ม ๒ กลุ่ม ๑ และกลุ่ม ๓ กลุ่ม ๒ และกลุ่ม ๓

โรเบิร์ต เวสเลย์ แรนดัลล์^{๒๖} ได้ศึกษาการบันทึกการสอนแบบจุดภาคว่าจะ เป็นตัวกลางที่มีผลต่อการพัฒนาและการฝึกฝนการสอนหรือไม่ โดยสุ่มตัวอย่างจากนักศึกษาที่สอน วิชาสังคมศึกษา ๕๐ คน มีการแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม

๑. กลุ่มทดลองที่มีการทดสอบก่อนการทำกรวิจัย
๒. กลุ่มควบคุมที่มีการทดสอบก่อนการวิจัย
๓. กลุ่มทดลองที่ไม่มีการทดสอบก่อนการวิจัย

เมื่อทำการสอนแบบจุดภาคแล้วมีการทดสอบ ต่อจากนั้นได้ให้ทำการฝึกสอนแบบ ธรรมดา แล้วทดสอบอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่า การสอนแบบจุดภาค เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ด้านความพร้อมและความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์ผลของตนเอง พร้อมทั้งยอมรับการ วิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น ดังนั้น การบันทึกภาพการสอนจุดภาคจึงเป็นตัวกลางที่มีผลต่อการ พัฒนาและการฝึกฝนการสอนในแต่ละคน

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๒๖}

Robert Wesley Randall, "The Effect of Vidcotaped Micro-teaching on the Self Concept of Social Studies Student Teachers," Dissertation Abstract International. Vol. 34, No. 5 (1973), 246-A.

โจเอล อีเลียต ยินส์เบอร์ก ๒๓) ศึกษาเกี่ยวกับวิธีสอนแบบจุดภาคในโรงเรียน
ประถมศึกษา การศึกษาพิจารณาผลที่ได้รับจากการประเมินผลการสอนด้วยตัวเอง โดย
กระบวนการบันทึกภาพ ในเรื่องพฤติกรรมการใช้คำถามของนักศึกษาฝึกหัดครู เป็นการนำเอา
วิธีการสอนจุดภาค กับการประเมินผลด้วยตนเองจากเทปบันทึกภาพมารวมเข้าด้วยกัน เพื่อ
ปรับปรุงพฤติกรรมการใช้คำถามแบบขั้นที่สูงกว่า (High Order) ซึ่งมีนักศึกษาฝึกหัดครูใช้
ถามในขณะสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับประถมศึกษา ตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาของ
มหาวิทยาลัยฟอร์ดแฮม ถูกส่งไปทำการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ จำนวน ๑๖ คน
สอนในโรงเรียนประถมศึกษา ๔ แห่ง ในนครนิวยอร์ก ตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงเกรด ๖
ทำการสอนบทเรียนวิทยาศาสตร์แบบจุดภาคระหว่างการสอนก็ได้มีการบันทึกภาพไว้โดยตลอด
จากนั้นแบ่งนักศึกษาก่อเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มทดลองประเมินการสอนตนเอง ในเรื่องการใช้
คำถามโดยดูจากเทปบันทึกภาพของตน เทียบกับแบบจำลองตนเองแบบของพาร์สัน (Parsons)
กลุ่มควบคุมดูจากเทปบันทึกภาพของตนอย่างเดียว ต่อมานักศึกษาทั้ง ๒ กลุ่มวางแผนการ
สอนใหม่ เพื่อทำการสอนกับนักเรียนกลุ่มอื่น ได้มีการแต่งตั้งกรรมการจัดลำดับชั้น ๓ นาย
เพื่อประเมินผลพฤติกรรม การใช้คำถามในการสอนของนักเรียนครูเหล่านั้น โดยดูจากเทป
บันทึกภาพทั้งหมดที่บันทึกเอาไว้ การพิจารณาพฤติกรรมการใช้คำถามของนักศึกษาดูจาก
สัดส่วนของมีชนิดของตัวตัดสินการประเมินผล และใช้ t - test เป็นเครื่องวัดความ
แตกต่างเชิงสถิติ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .๐๑ สิ่งที่น่าสนใจ ผลการวิเคราะห์เทปบันทึกภาพ
ครั้งแรกแสดงว่า กลุ่มทดลองการใช้คำถามนำมีนัยสำคัญเป็นสัดส่วนสูงกว่ากลุ่มควบคุม และ

๒๓)

Joel Eliot Ginsburg, "Microteaching in the Elementary
School Environment : A Study to Determine the Effects of Self-
Evaluation of Videotaped Proceeding on the Questioning Behavior of
Student Teachers," Dissertation Abstract International. Vol. 34,
No. 5 (1973), 246-A.

คำถามประเภทกระตุ้นให้คิด มีนัยสำคัญเป็นสัดส่วนต่ำกว่ากลุ่มควบคุม การถามคำถามพื้นฐาน และอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิเคราะห์เพย์บันทึกภาพครึ่งหลังแสดง ว่ากลุ่มทดลองถามคำถามพื้นฐานมีนัยสำคัญเป็นสัดส่วนสูงกว่ากลุ่มควบคุม และถามคำถาม ประเภทกระตุ้นให้คิดมีนัยสำคัญเป็นสัดส่วนต่ำกว่ากลุ่มควบคุม การถามคำถามนำและอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

การประเมินแบบสอบถามแสดงว่า นักศึกษาส่วนใหญ่รู้สึกว่าการได้ชมเพย์ บันทึกภาพการสอนแบบจุลภาคของตน ช่วยให้เขาเกิดทักษะการใช้คำถามดีกว่าเดิม และการสอนอย่างอื่น ๆ ก็ดีขึ้นด้วย สรุปได้ว่าการประเมินผลการสอนนี้ ทำให้นักศึกษาฝึกหัดครู ในกลุ่มทดลองมีความรู้ความชำนาญในการใช้คำถามดีกว่ากลุ่มควบคุม

แฟรงค์ ฟินนี่ ^{๒๘} ได้พบว่า การทดลองวิจัยเกี่ยวกับนักศึกษาครู ๒ กลุ่ม กลุ่มแรก ศึกษาพัฒนาและพฤติกรรมของชั้นเรียนก่อนออกฝึกสอนโดยวิธีบรรยาย กลุ่มที่ ๒ ศึกษาจาก กลุ่มย่อยด้วยตนเอง พบว่า กลุ่มการสอนแบบกลุ่มย่อยไม่เพียงแต่เปลี่ยนแปลงวิธีการสอน เท่านั้น แต่เมื่อเทียบกับวิธีการเรียนการสอนแบบธรรมดาแล้ว การเรียนจาก Minicourse จะส่งผลสะท้อนในการเรียนการสอนในชั้นเรียนมีประสิทธิภาพสูงกว่า

แมทิว แมนเทล ^{๒๙} ได้ศึกษาวิจัยการใช้เพย์บันทึกภาพเพื่อประโยชน์ในการสอน วิชาประวัติศาสตร์อเมริกา ที่แผนกวิชาการศึกษาเพื่อความต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยนิวยอร์ก

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๒๘} Frank Finney, "The Design, Development, and Evaluation of a Minicourse in Positive Classroom Management," Dissertation Abstract International. Vol. 35, No. 1 (July, 1974), 298-A.

^{๒๙} Mathew Mentell, "Videotape : Another Dimension in Learning," Educational Technology. (August, 1974), pp. 39 - 43.

ผู้เรียนประกอบไปด้วยคนที่มีความอายตั้งแต่ ๓๐ ปีขึ้นไป ส่วนมากเป็นชาวนิโกรและเปอร์โตริกัน ที่ประกอบอาชีพครูในย่านนั้นเอง จุดประสงค์ของการวิจัยนี้เพื่อที่จะช่วยให้นักเรียนและผู้วิจัยมีความเข้าใจดีขึ้นว่า ในขณะที่อยู่ในห้องเรียน ตัวเราเองมีพฤติกรรมอย่างไร มีปฏิริยาตอบสนองอื่นอย่างไร วันแรกของการใช้เทปบันทึกภาพในห้องเรียน นักศึกษานั่งเงียบเพราะไม่มีใครทราบบว่าทำอะไร เพื่ออะไร เมื่อหนึ่งชั่วโมงผ่านไป บรรยากาศดีขึ้น เพราะทุกคนรับรู้สภาพที่แท้จริงของตนเอง กล่าววิจารณ์ตัวเองและเพื่อน ๆ ทราบบว่าตนเองเรียนอะไรทำอะไร ปัญหาการใช้เทปบันทึกภาพในชั้นเรียนคือ นักศึกษาจะไม่ยอมรับว่า การใช้เทปบันทึกภาพเป็นเรื่องธรรมดา และเป็นส่วนหนึ่งของการเรียน สิ่งที่จะช่วยให้บรรลุผลอีกอย่างหนึ่งคือ ครูจะต้องแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการใช้เทปบันทึกภาพอย่างบริสุทธิ์ใจ จะช่วยให้การเรียนการสอนมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้แต่ละคนมีโอกาสได้ซักถามบันทึกภาพ จะช่วยให้เขาสนใจยิ่งขึ้น การเล่นเกมบันทึกภาพเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนได้เห็นตัวเอง การบันทึกเทปช่วยให้ผู้เรียนผู้สอนเห็นว่า ในบางครั้งเขาคาดว่าจะทำให้การสอนดีเกินไป คาดหวังว่านักเรียนจะต้องเป็นแบบอุดมคติ และอาจจะทำให้การสอนล้มเหลวลงได้เช่นกัน จากการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กล่าวสรุปสั้น ๆ ว่า "สิ่งที่ข้าพเจ้าได้เรียนรู้จากท่านมีความสำคัญพอ ๆ กับสิ่งที่ท่านได้เรียนจากข้าพเจ้าเช่นกัน" (What I learn from you is as important as what you learn from me.)

จอห์น ชาร์ล ดรูวส์ ^{๓๐} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสื่อความหมายโดยไม่ใช่คำพูดควยการสอนแบบจุดภาค เพื่อที่จะประเมินนักเรียนฝึกสอนในทักษะต่าง ๆ ตามโครงการฝึกหัดการสอนแบบจุดภาค ในปี ๑๙๗๔ คำเนิการวิจัยโดยแบ่งนักเรียนออกเป็น ๒ กลุ่ม และทำการบันทึกภาพ ๔ ครั้ง กลุ่มแรกถูกสอนให้ฝึกทักษะการใช้คำถาม กลุ่มที่ ๒

^{๓๐} John Charles Drewes, "A Study of Nonverbal Communication in a Microteaching Setting," Dissertation Abstract International. Vol. 34, No. 7 (January, 1974), p. 114-A.

ฝึกทักษะการตั้งคำถาม การศึกษานี้เน้นที่นักเรียนฝึกหัดครูในแง่ประโยชน์ของทักษะการไม่ใช้คำพูด ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในข้อสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่านักเรียนจะได้รับรายละเอียดเนื้อหาของการใช้ทักษะการไม่ใช้คำพูด และการตั้งคำถามในกลุ่มเดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การแสดงความแตกต่างของการเลือกทักษะการสอนแบบจุดภาค การเรียนซ้ำ สอนซ้ำ ทำให้เกิดความแตกต่างและพฤติกรรมเปลี่ยนไป ความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงทางสื่อจะทำนายและเกิดการเปลี่ยนแปลงแก้ไขในโครงการการสอนแบบจุดภาค ทำให้เกิดแนวโน้มว่าจะมีการใช้มากขึ้นกว่าเดิม

วีกส์ โทมัส ฮาโรลด์^{๓๑} ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของผลสะท้อนกลับสองชนิดที่มีต่อทัศนคติของนิสิตฝึกสอนแบบการสอนจุดภาค โดยให้กลุ่มควบคุมได้รับการนิเทศจากอาจารย์นิเทศของมหาวิทยาลัยรวมกันกับเจ้าหน้าที่นิเทศโรงเรียนเอกชน กลุ่มทดลองได้รับการนิเทศเหมือนกลุ่มแรก แต่เพิ่มการนิเทศเข้าอีก ๒ ชนิดคือ การนิเทศจากการบันทึกภาพโดยใช้เทปบันทึกภาพการฝึกสอนในสถานการณ์ที่จัดขึ้นกับการนิเทศจากนักเรียนที่ฝึกสอนโดยใช้เกณฑ์การประเมินของครูแห่งเปอร์ดูว (Purdue Teacher Evaluation Scale) ความสัมพันธ์ของประสิทธิภาพทั้งสองชนิดดังกล่าว นำมาประเมินผลด้วยเกณฑ์การวัดทัศนคติมิเนสโซตา (Minnesota Teacher Attitude Inventory) ซึ่งใช้วัดทัศนคติของนิสิตฝึกสอนที่มีต่อนักเรียนและต่อการสอน วัดกำลังใจ (Morale) ของนิสิตฝึกสอนโดยใช้แบบสอบถามนักศึกษาฝึกสอนเปอร์ดูว (Purdue Student Teacher Questionnaire) ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สูตรคำนวณของเพียร์สัน (Pearson Moment Product Correlation Coefficient) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .๐๕ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

^{๓๑} Weeks Thomas Harold, "Comparison of Effectiveness of Two Types of Feedback on Attitudes of Student Teachers Trained in Micro-teaching," Dissertation Abstract International. Vol. 35, No. 1 (1974), pp. 314 - 315 A.

๑. ผลสะท้อนการนิเทศด้วยเทปบันทึกภาพและจากนักเรียน ไม่มีนัยสำคัญต่อทัศนคติของนิสิตเมื่อวัดด้วยเกณฑ์ทัศนคติมิเนสโซตา

๒. ผลสะท้อนการนิเทศด้วยเทปบันทึกภาพและจากนักเรียนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ และมีแนวโน้มที่จะแสดงคากำลังใจของนิสิต เมื่อวัดด้วยแบบทดสอบถามนิสิตฝึกสอน

๓. คาสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรวมของแบบวัดทัศนคติ และของเกณฑ์ประเมินผลของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมไม่มีนัยสำคัญ นอกจากนั้นพบคาสหสัมพันธ์ที่เป็นไปในทางลบ (Negative Correlation) ระหว่างความกลมกลืน (Rapport) กับคานิยมของนิสิตที่วัดด้วยแบบประเมินผลครู แม้วคาสหสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญ.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย